

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AB'de Temel Haklar

1952-1958

Avrupa Birliği Kurucu Antlaşmaları ekonomik bütünleşme temelinde yürürlüğe girdi. Kurucu Antlaşmalarda temel haklara ya da bu yeni hukuk düzeninde temel hakların korunma prosedürlerine ilişkin atıf yer almamaktaydı.

1969

29/69, Stauder Kararı: Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın AB hukuk düzeninde temel hakların korunmasına ilişkin ilk kararı hükme bağlandı. Kurucu Antlaşmalarda düzenlenmeyen bu hususun Birlik kurumlarının tasarruflarının yargısal denetiminde bir "Birlik hukuku genel ilkesi" olarak Divan tarafından göz önüne alınacağı şeklinde oldu.

1970

11/70, Internationale Handelsgesellschaft Kararı: ABAD; Birlik tasarruflarının temel haklara uygunluğunu denetlerken başvuru kaynakları ve esas alacağı standartlar arasında "üye devletlerin ortak anayasal ilkelerinin" bulunduğunu ilk defa ifade etti.

1974

4/73, Nold Kararı: Avrupa Birliği Adalet Divanı AB hukuk düzeninde Birlik kurumlarının eylem ve işlemlerinin temel haklara uygunluğunun yargısal denetiminde dikkate alacağı standart bakımından genel olarak "tüm üye devletlerin taraf olduğu insan haklarının korunmasına dair uluslararası sözleşmelere" atıfta bulundu.

1975

36/75, Rutigliano Kararı: Avrupa Birliği Adalet Divanı AB hukuk düzeninde Birlik kurumlarının eylem ve işlemlerinin temel haklara uygunluğunun yargısal denetiminde dikkate alacağı standart bakımından tüm üye devletlerin imzacısı olduğu uluslararası insan hakları sözleşmesi olarak açıkça Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Protokollerinin maddelerine atıfta bulundu.

1986

AB kurumları (Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu) temel haklara dair ortak bir deklarasyon ilan etti. "İnsan haklarına saygı" ilkesinin Kurucu Antlaşmalara dahil edilmesi Avrupa Tek Senedi'nin dibace bölümünde yer almasıyla sağlandı. Bu bölümde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı ve eşitlik ve sosyal adalete atıflarda bulunuldu.

1984

Avrupa Parlamentosu tarafından insan hak ve özgürlüklerinin korunmasını da içeren Avrupa Birliği Anayasa Taslağı (Spinelli Raporu) benimsendi.

1979

Komisyon 4 Nisan 1979 tarihli bir Memorandum ile Avrupa Topluluğu'nun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olması önerisini gündeme getirdi.

1978

Kopenhag Zirvesi'nde temsili demokrasi, hukukun üstünlüğü, sosyal adalet ve insan haklarına saygı prensiplerinin korunması kararlığını ifade eden Demokrasi Bildirgesi kabul edildi.

1977

Avrupa Birliği kurumları (Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu) insan hakları üzerine bir ortak deklarasyon yayınladı ve Adalet Divanı'nın insan hakları konusunda oluşturduğu genel ilkeleri benimsediklerini ve eylemlerinde insan haklarına saygılı olacaklarını ilan ettiler.

1989

Avrupa Parlamentosu Temel Hak ve Özgürlükler Deklarasyonu'nu (De Gucht Raporu) yayınladı.

1993

Maastricht Antlaşması ile ilk defa insan hakları konusunda bir hüküm Avrupa Birliği Antlaşması metni içine alındı. "Birlik, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile korunan ve üye devletlerdeki ortak anayasa geleneklerinin sonucu olan temel haklara saygı gösterir." Maastricht Antlaşması ile "Avrupa Vatandaşlığı" kavramı oluşturuldu. Maastricht Antlaşması ile Avrupa Ombudsmanı kuruldu. Birlik kurumlarının eylem ve işlemlerine karşı iyi idare ilkesinin, hukukun üstünlüğünün ve insan haklarının etkili biçimde korunmasına yönelik yeni bir mekanizma tesis edildi. Kopenhag Kriterleri ve bu kapsamda insan haklarına saygı ilkesini de içeren Siyasi Kriterler belirlendi.

1994

Avrupa Parlamentosu temel hakların korunmasını da içeren bir Taslak Anayasa (Herman Raporu) yayınladı.

Bu doküman Avrupa Birliği'nin mali desteğiyle üretilmiştir. Bu dokümanın içeriğinden sadece WEGlobal Danışmanlık A.Ş. liderliğindeki konsorsiyum sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği veya T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

WEGlobal

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AB'de Temel Haklar

1997

İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Avrupa Merkezi kuruldu.

1999

Amsterdam Antlaşması ile insan haklarına saygıya da içerecek biçimde AB'nin temel değerleri Antlaşmada sayıldı ve bunları ciddi ve sürekli biçimde ihlal eden bir üye devletin üyelik haklarının askıya alınması prosedürü getirildi. (AB Antlaşması madde 7)
Amsterdam Antlaşması ile "Özgürlük, Güvenlik Adalet Alanı" kuruldu.
Temel Haklar Şartı hazırlıklarına başlandı.

2000

AB Temel Haklar Şartı, Konsey, Parlamento ve Komisyonun siyasi taahhüdü niteliğinde kabul edildi.

2005

Katılım Müzakereleri kapsamına "Yargı ve Temel Haklar" başlıklı 23. Nolu müstakil bir fasıl dahil edildi.
İnsan haklarına saygı da dahil olmak üzere AB Antlaşması madde 6 (1) (bugün madde 2)'de yer alan AB'nin temel değerlerinin ciddi ve sürekli ihlali halinde aday ülkenin katılım müzakerelerinin askıya alınması yaptırımını ihtimali getirildi.

2007

AB Temel Haklar Ajansı kuruldu.
AB Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü kuruldu.

2013

Genişleme Stratejisi ve Karadağ'ın Müzakere Çerçeve Belgesi ile getirilen yeni yaklaşımla "Yargı ve Temel Haklar" başlıklı 23 ve "Adalet, Özgürlük ve Güvenlik" başlıklı 24. Fasıllar katılım müzakerelerinde ilk açılacak ve son kapanacak Fasıllar olarak belirlendi.

2011

Avrupa Birliği Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesine taraf oldu.

2010-2014

AB AİHS'e taraf olmak için girişimde bulundu.
Ancak bu girişim, 2014 yılında ABAD'ın AİHS'e taraf olunmasına dair Protokol'ü AB Antlaşmalarına aykırı bulan 2/13 sayılı görüşü ile başarısızlığa uğradı.

2009

AB Temel Haklar Şartına son hali verildi ve Lizbon Antlaşması kapsamına dahil edildi. 2009 yılında Lizbon Antlaşmasının yürürlüğe girmesi ile AB Temel Haklar Şartı "Antlaşmalarla eşit hukuki statüde" anayasal nitelikli bir belge olarak hukuki bağlayıcılık kazandı.
2009 yılında Lizbon Antlaşması ile AB'nin AİHS'e taraf olmasına yönelik amir bir hüküm (6/2. Madde) AB Antlaşmasına dahil edildi. Böylece AİHS'e katılım AB için bir yükümlülük haline geldi. Lizbon Antlaşması'na Ek 8 numaralı Protokol ve AİHS'ye Ek 14 Numaralı Protokol ile de katılım hukuken olanaklı hale geldi.

2014

AB üyesi devletlerin hukukun üstünlüğü ilkesine etkili ve tutarlı biçimde uyumu konusunda izleme, raporlama ve uyarı süreçlerini içeren Hukukun Üstünlüğü Mekanizması kuruldu.

2016

AB Veri Koruma Otoritesi kuruldu.

2021

AB üyesi devletlerin hukukun üstünlüğü ilkesi bakımından ihlallerinin Birliğin bütçesel kurallarını tehlikeye atması durumunda uygulanabilecek bir Hukukun Üstünlüğü Koşulluluğu mekanizmasına yönelik AB Tüzüğü ile ilgili üye devletlerin Birlik fon ve kaynaklarına erişimlerinin askıya alınması prosedürü öngörüldü.

Bu doküman Avrupa Birliği'nin mali desteğiyle üretilmiştir. Bu dokümanın içeriğinden sadece WEGlobal Danışmanlık A.Ş. liderliğindeki konsorsiyum sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği veya T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

